

17. YÜZYIL (DURAKLAMA DÖNEMİ / DEĞİŞEN DÜNYA DENGELERİ KARŞISINDA OSMANLI SİYASETİ)

KONU 1: 17. YÜZYILIN (DURAKLAMA DÖNEMİ) GENEL ÖZELLİKLERİ

Osmanlı tarihinde;

- 1579 Sokullu Mehmet Paşanın ölümü ile başlayıp
- 1699 Karlofça antlaşmasına kadar süren döneme duraklama dönemi denir.

Bu dönemde:

- Osmanlı devleti kurulduğundan beri izlediği FETİH / GENİŞLEME siyasetini sürdürmüştür.
- Bu amaçla başta Avusturya ve İran, olmak üzere Rusya, Venedik, Lehistan ile uzun, sonuçsuz ve masraflı savaşlar yapılmıştır.
- Bu yüzyılın genelinde Batıda Avusturya ile mücadele edilirken, Doğuda da İran'la mücadele edilmiştir.

Avusturya

- Kanuni Devrinde Macaristan hâkimiyeti ve Orta Avrupa'ya egemen olmak için başlayan mücadele bu yüzyılda da devam etmiştir.
- Ancak yükselme devrinde üstünlüğümüzü kabul ettirdiğimiz Avusturya'ya karşı önce bu üstünlüğü kaybederiz (ZİTVATORUK);
- Sonrasında ise Avusturya'nın üstün olduğunu kabul ederiz (KARLOFÇA)

İran'daki Şii Safevi devleti

- Mücadele Yavuz Sultan Selim döneminde başlamıştı.
- Bu yüzyılda da Safevi devleti Osmanlı Devleti'nin içeride yaşadığı Celali İsyanlarını ve Avusturya ile savaşlarını kollayarak sürekli saldırılar düzenlemiştir.

Duraklama döneminin bir diğer özelliği neredeyse her alanda görülen bozulmalar olmuştur.

- Bozulmaların içeriden kaynaklanan sebepleri olduğu gibi, Avrupa'da yaşanan gelişmelerinde etkisi vardır.
- Osmanlı Devlet yöneticileri dışarıdaki gelişmeler ile pek ilgilenmemiş, bu da devletin değişen dünyaya ayak uydurmasında sıkıntılar yaşanmasına neden olmuştur.

Bozulmalar nedeniyle bu yüzyılda pek çok isyan çıkmıştır.

- Bu isyanlar ise bozulmanın şiddetini daha da artırmıştır.

İlk İslahatlar

- Bu dönemin diğer özelliği savaşlarda alınan başarısızlıklar ve isyanlar sebebiyle devlet adamlarının Osmanlı tarihinin ilk islahatlarını yapmasıdır.
- Ancak islahatlar değişmek için değil de Yükselme dönemindeki ideal düzene geri dönmeyi amaç edinir.
- Bu yüzyıl Osmanlı devlet yöneticileri için "ARAYIŞ YILLARI"dır. Her açıdan işlerin yolunda gitmediğinin farkına varan yöneticiler, bunun gerçek sebeplerini bulmanın uzağında kalmışlardır.

KONU 2: DURAKLAMANIN NEDENLERİ

İÇ NEDENLER:

a) Merkezi Yönetimin Bozulması

1. Veraset sisteminin değişmesi - kafes usulüne geçilmesi.

- Osmanlıda uygulanan veraset sistemi 1. Ahmet döneminde **Ekber ve Erşat** usulüne geçilmesiyle değişti.
- Bu usulün mecburi bir sonucu olarak şehzadeler **kafes usulü** ile yetişmeye başladı.

Bunun sonucunda:

- Devlet yönetiminde ilgisiz ve tecrübesiz kişiler padişah oldu.
- Padişahlar çevresini, halkı, dünyayı tanımayan insanlar haline geldi.
- Saray kadınlarının yönetimdeki etkisi arttı.
- Akıl ve ruh sağlığı bozuk Padişahlar ortaya çıktı.
- Yönetimde çıkar grupları etkili olmaya başladı.

2. Devlet adamlarını liyakat (layık olmak, hak etmek) ile değil rüşvetle, iltimasla (Adam kayırma, torpil) göreve gelmeleri.

b) Ordunun bozulması:

1. Kapıkulu ordusunun bozulması

- Coğrafi keşiflerin sonucunda ülkede ortaya çıkan enflasyon yeniçerilerin aldıkları maaşların yetmemesine neden oldu.
- Bundan dolayı yeniçeriler kanunları çiğneyerek ticaret yapmaya ve evlenmeye başladılar.
- 3. Murat döneminde devşirme kanuna aykırı olarak ocağa asker alındı. (Oğlunun sünnet törenine gelen Soyтары, cambaz ve hokkabazların deftere yeniçeri olarak yazılmalarını sağlamıştır.)
- "Ocak devlet içindir" anlayışı "**Devlet ocak içindir**" anlayışına döndü.

- Böylece zamanı ve teknolojiyi takip etmeyen, kendini yetiştirmeyen, harem ve devlet adamlarının kolayca etkisinde kalan, amacı devlete hizmet etmek olamayan askerler haline geldiler.

2. Tımar (Eyalet) ordusunun bozulması

- Coğrafi keşifler ile birlikte toprağın yerini paranın alması toprağı iyi değerlendirme üzerine kurulu tımar sistemini işlemez hale getirdi.
- Tımarlı sipahiler daha fazla para kazanmak için hileli yollara başvurdular. Yetiştirmesi gereken askere çok masraf yapmamanın yollarını aradılar. Köylüden daha fazla vergi aldılar. v.s.
- Ülkede ortaya çıkan enflasyonun devletin sıcak para ihtiyacını artırdı. Bu yüzden tımarlar iltizama çevrilmeye başladı.
- Böylece işsiz kalan tımarlı sipahiler eşkiya oldular.
- Tımarların layık olamayanlara verilmesi ve devletin tüm kurumlarında görülen bozulmalar tımar sisteminde de görüldü.

c) Ekonominin bozulması

- Coğrafi keşiflere bağlı olarak ipek ve baharat yolunun önemini kaybetmesi ve buna bağlı olarak devletin gümrük gelirinin azalması.
- Coğrafi keşiflerle Avrupa'ya taşınan altın, gümüş kaçak olarak Osmanlı'ya girdi böylece enflasyona neden oldu. Bu enflasyonda en çok devlet ve devletten doğrudan maaş alanlar etkilendi.
- ☐ Coğrafi keşifler ile birlikte toprağın yerini paranın alması Osmanlı ekonomik sistemini işleyemez hale getirdi. Avrupa'da Merkantilizm geçerli olurken, Osmanlı Devletinde bunun tam tersi bir ekonomik sistem olan "BOLLUK EKONOMİSİ / İAŞECİLİK" geçerlidir.
- Enflasyona bağlı olarak vergilerin artması köylünün toprağı terk etmesini buda tarımsal üretimin azalmasına neden oldu.
- Savaşlarda eskisi gibi başarı kazanılmaması buna karşılık savaşların getirdiği büyük harcamalar.
- Yeniçerilerin etkisinin ve sayısının artmasına bağlı olarak ulufe ve cülus maaşlarının artması.
- Saray masraflarının, lüks ve israfın artması.

d) Eğitimin bozulması

- Köyden kente göç sonucunda vergi ödemek istemeyenler medreselere doluşması ve böylece medreselerdeki eğitimin ve kalitenin bozulması.
- **Beşik Ulemalığı'nın** ortaya çıkması. (Babası Ulema olan bir çocuğun doğuştan ulema sayılması)
- Medreselerde pozitif bilimlerden terk edilerek dini bilimlere ağırlık verilmesi.

e) Sosyal alandaki bozulmalar

- Devlet adamlarının rüşvet ile iş görür hale gelmesi ve
- Celali isyanları halkın devlete olan güvenini azaltmıştır
- Böylece köylü toprağı terk edip kente göç etmiştir.
- Bu hem köylerin boşalmasına, üretimin azalmasına hem de şehirlerde işsizliğin artmasına, asayişin bozulmasına neden olmuştur.

- Merkezi otoritenin zayıflaması ve iş bilmeyen devlet adamlarının eyaletlere gönderilmesi eyalet isyanlarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

2.DIŞ NEDENLER

- Osmanlı Devletinin doğal sınırlarına ulaşması. Yani Devletin genişlemesine engel olacak doğal sınırlara ulaşılmıştı. (Çöller, Okyanuslar,)
- Avrupa'da feodalitenin yerine güçlü merkezi krallıkların kurulması.
- Coğrafi keşifler.
- Avrupalıların Rönesans ve Reformla hem düşünce anlamında hem de bilim ve teknolojide kat ettiği ilerleme.

KONU 3: 17. YÜZYIL İSYANLARI

A. İSTANBUL İSYANLARI

- Genelde Yeniçerilerin çıkardığı isyanlardır.
- Bu yüzyılda yeniçeriler türlü çıkar grupları tarafından kullanılmış ve pek çok defa isyan etmişleridir.
- Yeniçeriler bu isyanlarda bazen diğer askeri ocakları, bazen Ulema'yı, bazen ise halkı yanlarına almayı başarmışlardır.

İSTANBUL İSYANLARI'NIN NEDENLERİ

- Merkezi otoritenin bozulması,
- Yeniçeri Ocağı'nda disiplinin bozulması nedeniyle "devlet ocak içindir." anlayışının kabul görmesi,
- Ekonominin bozulmuş olması nedeniyle Yeniçerilere düşük ayarlı parayla (KELP AKÇE ya da KIRPIK AKÇE) ulufe dağıtılması
- Ulufe ve cülus bahşişlerinin aksaması
- Devşirme asıllı bazı devlet adamlarının ve Harem'in kişisel çıkarları nedeniyle Yeniçeri Ocağı'nı kullanmaları

NOT: Ulufe: Yeniçerilerin üç ayda bir aldıkları maaşa denir.

NOT: Cülus Bahşışı: Bir padişahın tahta çıkması (CÜLUS ETMESİ) nedeniyle Kapıkullarına dağıtılan bahşıştır. İlk kez Fatih Sultan Mehmet tarafından dağıtılan bu bahşiş bir gelenek haline gelmiştir.

BU YÜZYILDAKI BELLİ BAŞLI İSYANLAR

III. Murat döneminde

- Kapıkulu Askerleri ve maaşlarının ayarı düşük paradan verileceğini duyan Yeniçeriler isyan ederek defterdarın öldürülmesini istediler.
- İstekleri kabul edilince isyan büyümeden sona erdi.

II. Osman (Genç Osman)

- 1622 yılında II. Osman'ın Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmak istediğini öğrenen Yeniçeriler, II. Osman'ı tahttan indirerek öldürdüler.

Sultan II. Osman'ın Öldürülmesi:

Genç Osman, Sultan I. Ahmet'in en büyük ve Kösem Sultan'dan olmayan oğludur. Kösem Sultan, onu çocuklarından ayırmamış, amcası I. Mustafa'nın akıl sağlığı yerinde olmadığı için tahttan indirilmesinde ve Osman'ın tahta çıkmasında da etkili olmuştur. Ancak Sultan Osman oldukça Genç ve tecrübesizdir. Hotin seferi dönüşünde Yeniçeri ocağını kaldırmaya karar vermesi ve bunun

yeniçerilerin kulağına gitmesi sonucu yeniçerilerin düşmanlığını kazanır. Ayrıca Şeyhülislam'ın yetkilerini kısıtlamaya çalışır. Bu da Ulema'nın düşmanlığına neden olur. Tüm bunların üzerine Kösem Sultan'dan olma kardeşi Mehmet'i boğdurması Kösem Sultan'ın dolayısıyla Harem'in de ona düşman olmasına neden olur. Ayrıca İstanbul halkı, çok uzun ve şiddetli süren kışın Sultan Osman'ın tekrar kardeş katlini getirmesine bağlar. Sonuç olarak İstanbul'da yapayalnız kalmıştır.

İsyan Sultan Osman'ın Hacca gitme bahanesiyle İstanbul'dan ayrılmak istemesi ile başlar. Sultan Osman bu bahane ile İstanbul'dan ayrılacak, Anadolu ve Suriye'den topladığı askerlerle yeniçeri Ocağını kaldıracaktır. Ayaklanan yeniçeriler saraya girerek bazı devlet adamlarını öldürdüler. Sultan Osman'ın yerine amcası I. Mustafa'yı tahta çıkardılar. O an için isyancıların çoğu Sultan Osman'ı öldürmek gibi bir düşünceye sahip değildi. Ancak isyanın elebaşları onu YEDİKULE ZİNDANLARINA götürerek orada boğdular.

- Bu isyan, Yeniçerilerin ne kadar kontrolden çıktıklarının en büyük ispatıdır.

IV. Murat

- Küçük yaşta tahta geçen IV. Murat'a gözdağı vermek isteyen Yeniçeriler ve sipahiler cülus bahşişi alamadıkları için ayaklandılar.
- Hazineye yeterli miktarda para olmadığı için saraydaki altın ve gümüş eşyalar eritilerek bastırılan paralarla bahşişler dağıtılınca isyan sona erdi.
- Yine IV. Murat döneminde 1632'de Yeniçerilerin aleyhinde fikirlere sahip olan bazı devlet adamlarının görevden alınmasını isteyen Yeniçeriler ayaklandı.
- Padişahın gözü önünde Sadrazam Hafız Ahmet Paşa'yı öldürdüler. Ancak IV. Murat otoritesini kurunca Yeniçerilerin elebaşlarını idam ettirdi.

IV. Mehmet

- IV. Mehmet'e karşı Yeniçeriler, aylıklarının ayarı düşük parayla verilmesini gerekçe göstererek isyan çıkardılar.
- Yeniçerilerin istediği devlet görevlilerinin idamı ile sona eren 1656'daki bu ayaklanmaya "Vakayı Vakvakiye" (Çınar Vakası) denildi.

ÇINAR VAKASI:

IV. Mehmet çok küçük yaşta padişah olmuştur. Kendisinden önceki gelişmelerin de etkisi ile devlet, çıkar gruplarının, Harem'in etkisi altındaydı. İsyancılar Sarayın kapısına dayanarak padişah'tan otuz kadar devlet adamının kendilerine teslim

edilmesini istediler. Padişah bu devlet adamlarını isyancılara vermek zorunda kaldı. İsyancılar bu devlet adamlarını Sultan Ahmet Meydanındaki çınar ağacına astılar. Ağaç bu görüntüsü ile İran mitolojisinde cehennemde bulunan ve meyveleri insan başı şeklinde olan Vakvak ağacına benzetildiği için "VAKAYI VAKVAKIYE" olarak anılmıştır.

II. Mustafa

- 1687 yılında yeniden ayaklanan Yeniçeriler, İstanbul'dan çıkarak Edirne üzerine yürümüş ve II. Mustafa'yı tahttan indirerek yerine kardeşi III. Ahmet'i tahta çıkarmışlardır. (**Edirne vakası**)

EDİRNE VAKASI:

Padişah II. Mustafa, devlet işleri ile ilgilenmeyip işlerin kontrolünü büyük oranda Hocası ve danışmanı Şeyhülislam Fezzullah efendiye bırakmıştı. II. Mustafa Edirne'deki sarayda oturup avcılıkla uğraşırken Fezzullah Efendi rüşvet, iltimas v.b herkesin tepkisini çekecek şekilde hareket ediyordu. Tüm bunların üstüne Başkent'in Edirne'ye alınacağı dedikodusu da çıkınca İstanbul'da isyan çıktı. İsyancılar önce Fezzullah efendiyi parçaladılar. Ardından Edirne'ye yürüdüler. Sonuçta II. Mustafa Tahttan indirildi. Yerine kardeşi III. Ahmet padişah oldu.

İSTANBUL İSYANLARI'NIN SONUÇLARI

- İsyancıların isteklerinin yerine getirilmesi,
- Merkezi otoritenin bozulmasına ve yeni isyanların çıkmasına neden oldu.
- İstanbul isyanları sonucunda; başkentte can güvenliği bozuldu.
- Devlet otoritesi sarsıldı.
- Yeniçeriler siyasette önemli bir konuma geldiler.

DİKKAT: İstanbul isyanları başkentte meydana geldiği için ve devlet yönetimine müdahalesi olduğu için SİYASİ niteliklidir. Ancak bu isyanlar REJİMİ DEĞİŞTİRME amacı TAŞIMAZ. Ya da HANEDAN'A karşı değildir.

B. CELALİ İSYANLARI

- 16. ve özellikle 17. Yüzyılda Anadolu'da ortaya çıkan **SOSYAL ve EKONOMİK** nitelikli isyanların genel adıdır.
- Celali İsyancıları, ismini Yavuz Sultan Selim döneminde Tokat civarında isyan eden **BOZOKLU CELAL** isimli bir sipahiden alır.
- Ondandır onunkine benzer sebeplerle Anadolu'da ortaya çıkan tüm isyanlara bu isim verilmiştir.

CELALİ İSYANLARI'NIN NEDENLERİ

- Merkezi otoritenin bozulması nedeniyle Anadolu'daki olumsuzlukların giderilememesi,
- Osmanlı Devleti'nin İran'la ve Avusturya ile yaptığı savaşların Anadolu'yu ekonomik yönden olumsuz etkilemesi,
- Asker kaçaklarının yakalanmamak için Anadolu'da çeteler kurarak yağmalamalar yapması,
- Ekonominin bozuk olması nedeniyle vergilerin yükseltilmesi
- İltizam sisteminin yaygınlaştırılması nedeniyle tımarlı sipahilerin azalması
- Bazı yerel yöneticilerin veya iltizam sahiplerinin, kendi çıkarları için halktan ağır vergiler almaya başlaması ve halkın buna tepki göstermesi

İltizam Sistemi:

- Geliri önceden belirlenmiş bir toprağın vergi toplama hakkını açık arttırma yoluyla kişilere ihale etmesidir.
- Bu sistemdeki toprağa mukataa ihaleyi kazanan kişiye ise mültezim adı verilir. İltizam genellikle üçer yıllık süre ile ihale edilir, alının para direk olarak devlet hazinesine gider.

Olumlu yönü:

- Devletin artan nakit para ihtiyacını karşılamak.

Olumsuz yönü:

- Genellikle ihaleler aynı kişiler tarafından alındığı için Osmanlı taşrasında devlet otoritesine rakip olabilecek kişiler türemiştir. (ağa, ayan, eşraf)
- Tımarlı sipahilerin sayısı azaldığı için taşrada devlet otoritesi zayıflamıştır.
- İhaleler 3 yıllığına verilmesine rağmen bu süre dolmadan daha fazla para veren biri çıkarsa devlet mukataayı ona devreder. Bu mültezimin verdiği parayı bir an önce alması için köylüğü ezmesine, köylünün de toprakları terk edip şehirlere göçmesine sebep olmuştur.

BAŞLICA CELALİ İSYANLARI

- Karayazıcı
- Kalenderoğlu
- Abaza Mehmet Paşa
- Taviil Ahmet
- Canbolatoğlu
- Katircioğlu
- Deli Hasan
- Gürcü Nebi

BÜYÜK KAÇGUN:

- 1575 ile 1610 yılları arasında Celali İsyanlarının tüm Anadolu'ya yayılması sonucu köylülerin üçte ikisinin köyünü, toprağını terk ederek dağlara çekilmesi, buralarda kendisini korumaya çalışmasına neden olan olaydır.
- Bu olay sonucunda Anadolu'da üretim neredeyse durma noktasına gelmiştir.
- Anadolu'nun sosyal, ekonomik, kültürel yapısını derinden etkilemiştir.

CELALİ İSYANLARI'NIN SONUÇLARI

- Köylüler, Anadolu'da can güvenliğinin sarsılması nedeniyle topraklarını bırakarak şehirlere göç etmeye başladılar.
- Şehirlerde işsizlik sorunları ortaya çıktı.
- Tarımsal üretim azaldı.
- Tımarlı sipahilerin sayılarının azalması nedeniyle orduya ücretli askerler alındı. (SEKBAN, SARICA SEKBAN)
- Halkın devlete olan güveni azaldı.
- Anadolu'da çok sayıda insan öldü.
- Vergiler düzenli toplanamadı.

NOT: İsyanların zor kullanılarak bastırılması, isyanların temel nedenlerini ortadan kaldırmadığı için Celali İsyanları sürekli olarak Osmanlı Devleti'ni meşgul etmiştir. Bazen de Abaza Mehmet Paşa örneğinde olduğu gibi bastırmadığı isyanı durdurmak için taviz vermiş, İsyancıya Paşalık vermiştir. Yine bu uygulamada yeni isyanlara örnek olmuştur.

NOT: Celali İsyanları nedeniyle Osmanlı ordusunun bir kısmı sürekli olarak Anadolu'da kaldığı için cephelerdeki askeri güç zayıfladı ve savaşlarda istenilen sonuçlar alınamadı.

DİKKAT: Celali isyanları SOSYAL ve EKONOMİK içerikli isyanlardır. Celali İsyanlarını Siyasi nitelik taşımaz, Bağımsız devlet kurma amacı yoktur. Bu yönleriyle İstanbul ve eyalet isyanlarından ayrılır.

EYALET İSYANLARI

- 17. yüzyılda merkezi otoritenin zayıflaması sonucunda merkezden uzak olan eyaletlerde de isyanlar çıkartmıştır.
- Bazen yerel yöneticiler bazen de yönetimden şikâyetçi olanlar isyan çıkartmıştır.

BAŞLICA EYALET İSYANLARI

- Sivas Valisi Vardar Ali Paşa,
- Erzurum Valisi Abaza Mehmet Paşa,
- Lübnan'da Dürzi lider Fahreddin ve
- Halep'te Beylerbeyi Canbolatoğlu Ali Paşa isyanları ile;
- Bağdat,
- Yemen,
- Eflak,
- Boğdan,
- Erdel,
- Trablusgarp ve
- Kırım'da çıkan isyanlar bunlara örnek olarak gösterilebilir.

SONUÇ:

- İsyanlar zor kullanılarak veya isyancılara karşı taviz verilerek bastırılmaya çalışılmıştır.

DİKKAT:

- Eyalet isyanlarının en ayırt edici özelliği BAĞIMSIZ DEVLET KURMA amacı taşımasıdır.
- Yalnız burada dikkat etmemiz gereken konu, bu isyanların ortaya çıkmasında MİLLİYETÇİLİK fikrinin hiçbir etkisinin olmamasıdır.
- Çünkü henüz milliyetçilik fikri yoktur.

KONU 4: 17. YÜZYIL (DURAKLAMA DÖNEMİ) SİYASİ OLAYLARI

OSMANLI / İRAN İLİŞKİLERİ (SAFEVİLER)

- Osmanlı Devleti ile İran'daki Şii Safevi Devleti arasındaki düşmanlık Yavuz Sultan Selim, hatta Sultan II. Bayezid devrinde başlamıştır.
- Safevi devleti 17. yüzyıl boyunca Osmanlı Devletine en çok sorun çıkaran devletlerden birisi olmuştur.
- Safevi devleti, Osmanlı Devleti'nin Avusturya ile savaşlarından veya Celali isyanlarından yararlanarak Osmanlı topraklarına saldırmıştır.

1) 1577-1590 Osmanlı – İran savaşları ve FERHAT PAŞA ANTLAŞMASI

- Savaşlar Osmanlı Devletinin galibiyeti ile sonuçlandı.
- Sonucunda 1590 Ferhat Paşa Antlaşması imzalandı.
- İran, Azerbaycan ve Gürcistan'ı Osmanlıya bıraktı.

NOT: Doğuda en geniş sınırlarına ulaştığı antlaşma.

2) 1603-1612 Osmanlı-İran savaşları ve NASUH ANTLAŞMASI

- Safevi Devleti'nin Ferhat Paşa Antlaşmasında verdiği yerleri geri almak için saldırmasıyla savaşlar başlamıştır.
- Osmanlı Devleti, hem Avusturya ile savaşta olduğu için, hem de Celali isyanları nedeniyle Nasuh Paşa Antlaşmasını kabul etmiştir.

Bu antlaşma ile

- Osmanlı Devleti, Ferhat Paşada aldığı yerleri geri verdi.
- Buna karşılık İran da 200 deve yükü ipek ödemeyi kabul etti.

3) 1617-1618 Osmanlı-İran savaşları ve SERAV ANTLAŞMASI

- İran 200 deve yükü ipeği vermeyince savaş çıktı.
- İran 100 deve yükü ipeği ödemeyi kabul etti.

4) 1624-1639 Osmanlı-İran savaşları ve KASR-I ŞİRİN ANTLAŞMASI

Kasr-ı Şirin Antlaşmasına Göre Osmanlı - Safevi Sınırı

- İran'ın Bağdat'a saldırması üzerine savaşlar başlamış.
- 4. Murat Bağdat ve Revan seferleri düzenlemiştir.
- Savaş, Osmanlının galibiyeti ile sonuçlanmış ve Kasr-ı Şirin Antlaşması imzalanmıştır.
- Buna göre Zağroz dağları iki ülke arasında sınır olacak.

ÖNEMİ: Bugünkü Türkiye-İran sınırı çizilmiştir.

OSMANLI-LEHİSTAN İLİŞKİLERİ:

- Lehistan Yükselme döneminin sonlarında Osmanlı himayesine girmişti.
- Ancak 17. yüzyılda bu himayeden çıktığı gibi Osmanlı Devleti'nin aleyhine Doğu Avrupa'da faaliyetlere başlamıştır.

DİKKAT: Lehistan bugünkü POLONYA'dır. Lehistan'ın Osmanlı Devletine tek sorun yarattığı dönem 17. yüzyıldır. 18. yüzyılda Rusya tarafından işgal edildiğinde yine Osmanlı Devletinden yardım isteyecektir.

1. Hotin Seferi ve HOTİN ANTLAŞMASI

- Osmanlı himayesinden kurtulan Lehistan, Eflak ve Boğdan'ın iç işlerine karışınca
- Hotin seferine çıkan Genç Osman Hotin kalesini kuşatmış ancak yeniçerilerin disiplinsizliği nedeniyle Hotin alınamamış ve antlaşma imzalanmıştır.
- Lehistan, Eflak ve Boğdan'ın Osmanlıya ait olduğu ve vergi ödemeyi kabul etti.

NOT: Genç Osman bu seferden sonra yeniçeri ocağını kaldırmaya karar vermiştir.

2.1672-1676 Osmanlı-Lehistan Savaşları ve BUCAŞ ANTLAŞMASI

- Lehistan'ın Osmanlı himayesindeki Ukrayna kazaklarına saldırması üzerine sefere çıkan 4. Mehmet Lehistan'ı yendi ve Bucaş antlaşmasını imzaladı.
- Galibiyette Sadrazam KÖPRÜLÜ FAZIL AHMET PAŞA'nın payı büyüktür.
- **Antlaşmaya göre;** Lehistan, Podolya arazisini Osmanlı'ya bıraktı.

ÖNEMİ:

- Bu antlaşma Osmanlı Devleti batıda en geniş sınırlarına ulaştığı antlaşmadır.
- Osmanlı Devletinin topraklarına toprak kattığı son antlaşmadır.

3. KUTSAL İTTİFAK İLE SAVAŞLAR

İleride işleyeceğiz: [II. VİYANA KUŞATMASI VE KARLOFÇA ANTLAŞMASI](#)

OSMANLI-VENEDİK İLİŞKİLERİ:

1.GİRİT'İN FETHİ (1669)

- Venediklilerin elindeki Girit 24 yıl süren kuşatma sonucunda fethedilmiştir.
- Girit'in fethi KANDİYE kalesinin alınması ile tamamlanmıştır.
- Girit'in fethini tamamlayan KÖPRÜLÜ FAZIL AHMET PAŞA'DIR.
- Bu fetih Akdeniz egemenliğini güçlendirse de Osmanlı denizciliğinin eski gününde olmadığını gösterir. Ayrıca bu uzun kuşatma ekonomiyi de olumsuz etkiledi.

2. KUTSAL İTTİFAK İLE SAVAŞLAR

- İleride işleyeceğiz: [II. VİYANA KUŞATMASI VE KARLOFÇA ANTLAŞMASI](#)

OSMANLI-RUSYA İLİŞKİLERİ:

1. ÇEHRİN / BAHÇESARAY ANTLAŞMASI 1681

- 17.yy sonuna doğru ilerde Osmanlı Devletinin en büyük düşmanı haline gelecek olan Rusya boy göstermeye başlar.
- Bu yüzyılda Osmanlı Devleti ile boy ölçüşebilecek durumda olmasa da Lehistan ile birlikte hareket edip Ukrayna üzerine yayılmaya çalışır.
- Bu yüzden küçük çaplı bir temas ve sonrasında Çehrin antlaşması (Bahçesaray) imzalanmıştır. **ÖNEMİ:** Bu antlaşma ilk Osmanlı-Rus antlaşmasıdır.

2. KUTSAL İTTİFAK İLE SAVAŞLAR

- İleride işleyeceğiz: [II. VİYANA KUŞATMASI VE KARLOFÇA ANTLAŞMASI](#)

OSMANLI-AVUSTURYA İLİŞKİLERİ

AVUSTURYA

- Osmanlı Avusturya mücadelesi aslında Osmanlı Devleti ile Habsburg hanedanı arasındaki mücadeledir.
- Bu mücadele Osmanlı Devleti Orta Avrupa'ya yani Macaristan'a adım attığı anda başlamıştı. Yani Kanuni Sultan Süleyman döneminde.
- Kanuni devrinde imzalanan 1533 İstanbul Antlaşması ile Avusturya Osmanlı üstünlüğünü kabul etmişti.
- 17. yüzyıl boyunca Osmanlı Devleti'nin en çok mücadele ettiği devlet Avusturya olmuştur.

1. 1593-1606 Savaşları ve ZİTVATORUK ANTLAŞMASI

- Avusturya'nın Eflak, Boğdan içişlerine karışması,
- Bosna Beylerbeyi Hasan Paşa'yı öldürmesi üzerine savaş başladı.
- Başlangıçta Avusturya üstünlük sağlayınca Padişah 3. Mehmet sefere çıkmıştır.
- Eğri, Kanije, Estergon kalelerini fethetmiştir. (III. Mehmet EĞRİ fatihi olarak bilinir.)

- Ardından yapılan Haçova meydan savaşında Avusturya'yı yendi.

NOT: Bu savaşta çok sayıda asker kaçarak savaş alanını terk etmiş. Savaş ordunun geri hizmet birimleriyle kazandırmıştır. Savaş sonunda kaçan askerler ordudan atılmış ve Anadolu'da Celali isyanlarının başlamasına neden olmuştur.

- Osmanlı - Avusturya savaşları, Celali isyanlarının çıkması ve İran Savaşlarının başlaması üzerine 1606 Zitvatoruk antlaşması ile sona erdi.

Antlaşmaya göre:

- Osmanlı Devleti'nin savaşta aldığı Kaniye, Estergon, Eğri kaleleri Osmanlı'da kalacak.
- Avusturya artık Osmanlı'ya vergi vermeyecek ancak bir defalık savaş tazminatı verecek.
- Avusturya Arşidükü (Kralı) protokol bakımından Osmanlı padişahına denk sayılacak.

NOT: Bu antlaşma Osmanlı Devleti İstanbul antlaşması Avusturya'ya karşı elde ettiği üstünlük kaybedilmiştir. Yani Avusturya ve Osmanlı Devleti siyasi açıdan eşit hale gelmiştir.

2. 1662-1664 Savaşları ve VASVAR ANTLAŞMASI

- Avusturya'nın Erdel sorununa müdahale etmesi sonucu savaş başlamış.
- Sadrazam KÖPRÜLÜ FAZIL AHMET PAŞA, Avusturya üzerine sefere çıkmıştır.
- Savaşta Uyvar ve Novigrad kaleleri fethedilmiştir.

NOT: Uyvar'ın fethi sırasında gösterilen kahramanlıklar " Uyvar önlerinde bir Türk kadar güçlü" sözünün doğmasına neden olmuştur.

- Sonuçta VASVAR antlaşması imzalanmıştır.

Antlaşmaya göre:

- Uyvar ve Novigrad Osmanlıda kalacak.
- Avusturya savaş tazminatı ödeyecek. **NOT:**

Avusturya son kez savaş tazminatı ödemiştir.

Uyvar Kuşatması

KONU 5: 2. VİYANA KUŞATMASI VE KARLOFÇA ANTLAŞMASI

II. VİYANA KUŞATMASI (1683)

- Avusturya'ya karşı isyan eden Macarlar Osmanlıdan yardım isteyince Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa sefere çıkarak Avusturya'nın başkenti Viyana'yı kuşattı.
- Kuşatma iki ay kadar sürmüş Ancak Viyana alınamamıştır.

Bu başarısızlığın sebepleri:

- Merzifonlu'nun son yürüyüşü geciktirmesi.
- Yardıma gelecek düşmanın Tuna nehrinden geçmesini engellemekle görevli Kırım Hanının görevini yapmaması

Lehistan ordusu yardıma gelerek Osmanlı ordusunu iki ateş arasına atmıştır.

- Bozguna uğrayan ordu dağılmış, kuşatma başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

SONUÇLARI:

- Yenilgiden sorumlu tutulan Merzifonlu Kara Mustafa Paşa idam edilmiştir.
- Osmanlı Devleti'nin Avrupa'da ilerleyişi son bulmuştur.(Türklerin)
- Viyana bozgunuyla başlayan Türklerin geri çekilişi süreci Sakarya'ya kadar sürmüştür.
- Viyana kuşatması Avrupalıların tepkisine neden olmuş ayrıca Osmanlı durumundan yararlanmak istemişleridir.
- Osmanlı Devleti'ne karşı **Kutsal İttifak** kurulmuştur.

KUTSAL İTTİFAK İLE SAVAŞLAR

- II. Viyana kuşatması, Avrupalıların "Artık eskisi gibi tehlikeli değiller." dedikleri Türklerin hala ne kadar tehlikeli olabileceğini fark etmesini sağlamıştır.
- Osmanlı Devleti, 17. yüzyılın sonunda, Avrupa'nın ortasında, en büyük düşmanı Avusturya'nın başkentini aylarca kuşatabilecek güce sahiptir.
- Avrupalıların bunu fark etmesi yeniden birleşmelerini sağlamıştır. Böylece Papa'nın önderliğinde KUTSAL İTTİFAK kurulmuştur.

Kutsal İttifaka dâhil olan devletler:

- Avusturya,
- Lehistan,
- Venedik,
- Rusya,
- Malta

Savaşlar:

- Osmanlı Devleti Kutsal ittifak devletleri ile 4 cephede 16 yıl savaşmıştır.
- Bu Savaşlar sırasında **Selankamen ve Zenta** gibi ağır yenilgiler alınmıştır.

- Avrupalılar bu savaşlara "**BÜYÜK TÜRK SAVAŞLARI**" adını vermişler.
- Sonuçta yenilgiyi kabul eden Osmanlı Devleti ile Kutsal İttifak devletleri arasında **1699 Karlofça antlaşması** imzalandı.
- Sadece Rusya ile savaşlar bir yıl daha devam etti. Onlarla da **1700 İstanbul antlaşması** imzalanmıştır.

KARLOFÇA ANTLAŞMASI (1699)

- Banat, Temeşvar hariç tüm Macaristan, Avusturya'ya verilecek
- Mora yarımadası ve Dalmaçya kıyıları Venedik'e verilecek.
- Podolya ve Ukrayna Lehistan'a verilecek.
- Antlaşma 25 yıl sürecek ve Avusturya Garantörlüğünde olacak

İSTANBUL ANTLAŞMASI (1700)

- Azak kalesi Rusya'ya verilecek.
- Rusya, İstanbul'da sürekli elçi bulundurabilecek.

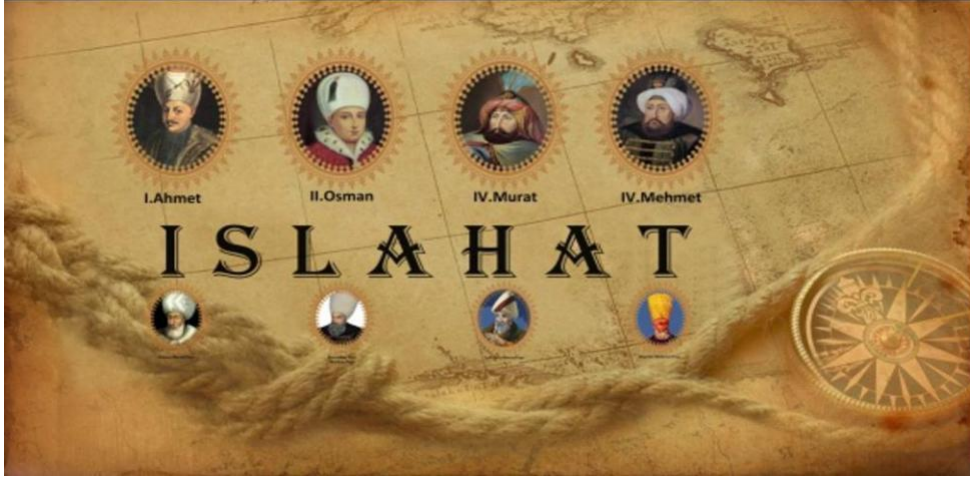
KARLOFÇA VE İSTANBUL ANTLAŞMALARININ ÖNEMİ

- Osmanlı Devleti ilk kez büyük çapta toprak kaybetmiştir.
- Orta Avrupa'da ki (Macaristan) Osmanlı hâkimiyeti sona erdi.
- Bu antlaşmayla duraklama dönemi bitmiş gerileme dönemi başlamıştır.
- Osmanlı Devleti, Avusturya'nın kendisinden üstün olduğunu kabul etmiştir. (Avusturya'nın garantörlüğünü kabul ettiği için)

- Karlofça antlaşması, 18.yy ilk çeyreğinde Osmanlı Devlet politikalarını etkilemiştir. Bu süreçte kaybettiği yerleri tekrar alabilmek için savaflara girmiş aldığı yengilerden sonrada politika değiştirerek eldeki toprakları korumaya çalışmıştır.
- Ruslar Karadeniz'e inme imkânı elde etti. (Azak kalesini Rusya'ya verdiği için)

NOT: Antlaşmanın imzalanmasında aracılık yapan İngiliz ve Hollandalılara geniş kapitülasyonlar verildi.

KONU 6: 17. YÜZYIL (DURAKLAMA DÖNEMİ) ISLAHATLARI

ISLAHAT: İyileştirme, Düzeltme anlamına gelir.

Osmanlı Devleti'nin 17. yüzyılda içinde bulunduğu durum:

- Savaşlarda eskisi kadar başarılı olunamaması,
- Hem İstanbul'da, hem de Anadolu ve Eyaletlerde ortaya çıkan isyanlar,
- Her alanda görülen bozulmalar

Nedeniyle bazı Osmanlı padişahları ya da devlet adamları Osmanlı tarihinin ilk ıslahatlarını gerçekleştirmiştir.

17. YÜZYIL ISLAHATLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

- Osmanlı Devleti, Avrupa'dan geri kaldığını henüz kabul etmemiştir. Bu yüzden yapılan ıslahatlarda Avrupa örnek alınmaz.
- Duraklamaya neden olan sorunların temeline inilmemiştir. Bu nedenle ıslahatlar yüzeysel kalmıştır.
- ıslahatlar yapan kişinin görev süresi veya ömrüyle sınırlı kalmış bir devlet politikası haline gelmemiştir.
- ıslahatlar genellikle askeri alanla sınırlı kalmıştır.
- ıslahatlar halka indirilmemiştir. Yani yapılan işler halktan kopuk yapılmıştır. Halkın yaşamında olumlu bir değişim yaratmadığı gibi, vergilerin sürekli artırılması nedeniyle halk devlete tepki göstermiş ve bu nedenle çok sık isyan çıkmıştır.
- ıslahatla genellikle baskı ve şiddete dayanmıştır.
- Bu yüzyılda yapılan ıslahatlar değişmeye ya da çağa ayak uydurmaya çalışmaz. ıslahatların amacı Kanuni devrindeki ideal düzene geri dönmektir.

II. (GENÇ) OSMAN DÖNEMİ ISLAHATLARI

- Genç Osman küçük yaşta (14 yaşında) padişah olmuştur. Padişah olduğu dönem, Yeniçerilerin, bazı devlet adamlarının, Harem'in (KÖSEM SULTAN), Ulemanın devlet yönetimine müdahale ettiği, bir birleri ile rekabet ettiği, türlü entrikanın döndüğü bir dönemdir.
- Genç Osman, Sarsılmış durumdaki padişah otoritesini yeniden sağlamak, bozulan merkezi otoriteyi yeniden kurmak, Orduyu disiplin altına almak için bir dizi önlem düşünmüştür.

Bu Amaçla:

- Genç Osman, Fatih devrinden beri ilk kez saray dışından evlenerek sarayı halka açmaya çalışmıştır. Yani Saray ile Halk arasında oluşan kopukluğu ortadan kaldırmak istemiştir. (Böylece Harem'in düşmanlığını kazanır.)
- Şeyhülislamın Fetva verme yetkisi dışındaki yetkilerini kısıtlayarak Ulema sınıfını kontrol altına almaya çalışmıştır. (Böylece ilmiye sınıfın düşmanlığını kazanmıştır.)
- Hotin Seferi sırasında yeniçerilerin disiplinsizliğini gördüğü için savaş dönüşünde Yeniçeri ocağını kaldırmayı amaçlamıştır. Fakat padişahın deneyimsiz olması ve düşüncelerini bazı devlet adamlarına açıklaması nedeniyle yeniçeriler ayaklanarak Genç Osman'ı öldürmüşlerdir.

NOT: Bu olaydan sonra yeniçeriler, padişahlar ve diğer devlet adamları üzerinde etkili olmuştur. (AĞALAR SALTANATI) Yeniçerilerin destekleyip onaylamadığı islahatlar başarıya ulaşmamıştır. Genelde de mevcut durum işlerine geldiği için hiç bir islahatı desteklememişler, hatta engel olmaya çalışmışlardır.

DİKKAT: Genç Osman Osmanlı tarihinin ilk islahatçı padişahıdır.

DİKKAT: 1. Ahmed devrinde (1603-1617) sadrazamlığa getirilen Kuyucu Murat Paşa, devlet otoritesini sağlamak amacıyla Celali isyanlarını şiddetle bastırılmış ve binlerce insan öldürmüştür. Ancak, Celali isyanlarına neden olan gerçek sebepler ortadan kalkmadığı için, Kuyucunun ölümünden sonrada isyanlar devam etmiştir.

IV. MURAD DÖNEMİ ISLAHATLARI

Sultan Murad IV. Sultan Murad IV.

- IV. Murat henüz çocukken ağabeyi Genç Osman'ın tahttan indirilişine sebep olan isyana şahit olmuştu.
- Onun tahta çıktığı ilk yıllar, Osmanlı başkentinde kargaşanın hâkim olduğu yıllardır.
- 4. Murat 11 yaşında padişah olmuştur.
- Padişahlığının ilk on yılında devleti, annesi Kösem Sultan ve vezirler yönetmiştir. Bu dönemde bir kaç yeniçeri isyanına daha şahit olmuştur.
- İkinci on yılda Fiziki gücünün de yardımı ile yönetimi tek başına ele almaya başlamıştır.

Bu dönemde:

- Baskı ve şiddet kullanarak otoriteyi yeniden sağlamıştır.
- Yeniçeri zorbalarını, daha önceki isyanlarda parmağı olan devlet adamlarını tek tek ortadan kaldırmıştır.
- Harem'in dolayısıyla Annesi KÖSEM SULTAN'IN devlet yönetimindeki gücünü kırmıştır.
- Yeni bir isyanın önüne geçebilmek için, İstanbul'da içki ve tütün içmeyi ve gece sokağa çıkmayı yasaklamıştır.

DİKKAT: İçki ve özellikle tütün içmenin yasaklanmasının bir diğer sebebi de yangınlara engel olma düşüncesidir. Çünkü IV. Murad'ın hükümdarlığı döneminde İstanbul'un neredeyse yarısını yakan büyük bir yangın çıkmıştır.

- Ayrıca Yeniçerilerin toplanmasını, birbirlerini etkilemesini engellemek için kahvehaneleri kapatmıştır.

KOÇİBEY RİSALESİ:

- 4. Murat devletin duraklamanın nedenlerini bir rapor haline getirmesi için Koçi Bey'i görevlendirmiştir.
- Koçi Bey, duraklamanın nedenlerini gösteren ve bunlara köklü çözümler öneren bir rapor (Risale) hazırlayarak, padişaha sunmuştur.
- **Koçi Bey raporu Osmanlı'da bir ilkti.** Yani bu tarihe kadar padişahlar, duraklamaya neden olan sorunları bu kadar derinlemesine incelememişler ve başkalarının incelemesi için teşvik edici olmamışlar. Bu nedenle Osmanlı'nın önemli sorunlarının ve bunların nedenlerini araştırıldığı ilk çalışma Koçi Bey raporudur. (Risalesidir).
- Ancak IV. Murad'ın bu raporda yazılanları uygulayacak zamanı olmamıştır. Sonraki dönemlerde ise unutulmuştur.

DİKKAT: Koçibey Risalesi gibi IV. Murat tarafından KÂTİP ÇELEBİ'YE de benzer bir rapor hazırlanmıştır.

TARHUNCU AHMET PAŞA (1651-1653)

- IV. Mehmet dönemi Sadrazamlarından birisidir.
- **Osmanlı tarihinde ilk kez denk bütçe yapmıştır.**
- Saray'da çıkarı bozulanların kışkırtmaları ile idam edilmiştir.

DİKKAT: 17. Yüzyılda yapılan EKONOMİ alanındaki tek ıslahat.

KÖPRÜLÜLER DÖNEMİ ISLAHATLARI

KÖPRÜLÜLER DÖNEMİ; YENİDEN DİRİLİŞ

- Padişah IV. Mehmet henüz 7 yaşında iken tahta çıkarıldı.
- Onun hükümdar olması ile birlikte Haremde bir iktidar mücadelesi başladı. Bir tarafta Babaannesi KÖSEM Sultan, diğer tarafta annesi HATİCE TURHAN Sultan arasında.

NOT: Bu dönemde Sadrazam olan değerli bir devlet adamı, TARHUNCU AHMET PAŞA Osmanlı tarihinin ilk denk bütçesini hazırladı. Bunu yapabilmek için Saray masraflarını kısıtı. Saray'da menfaati gidenlerin kışkırtmaları sonucu idam edildi.

- Tarhuncu Ahmet Paşa'dan sonra gelen sadrazamlar ülke sorunlarını çözmeye başarılı olamadılar.

Bu dönemde;

- Mali sorunlar hızla arttı.
- Devam etmekte olan Girit kuşatmasındaki askerlere yardım gönderilemediğinden, kuşatma zora girdi.
- Venediklilerin Çanakkale Boğazı'nı abluka altına almaları İstanbul halkını iyice paniğe düşürdü.
- Yiyecek sıkıntısının başlaması ve fiyatların yükselmesi üzerine kriz iyice büyüdü.
- Şartların iyice ağırlaştığı bu ortamda IV. Mehmet'in annesi Valide Hatice Turhan
- Köprülü Mehmet Paşa daha önceki sadrazamların başına gelenleri gördüğünden bu görevi ancak bazı şartlarla kabul edebileceğini belirtti. Padişahın bu şartları kabul etmesi üzerine Köprülü Mehmet Paşa sadrazam oldu.

NOT: Köprülü Mehmet Paşa, Saraya bazı şartlar sunarak göreve gelen ilk devlet adamıdır.

Köprülü Mehmet Paşa sadrazam olurken yerine getirilmesini istediği şartlar şunlardır:

- Saraya sunacağı bütün tekliflerin kabul edilmesi
- Devlet memurlarının görevlendirilmesinde ve azledilmesinde serbestçe hareket edebilmesi
- Sadrazamlık görevine hiç kimsenin karışmaması
- Kendisi hakkında bir şikâyet olursa önce savunmasının alınması ondan sonra hakkında hüküm verilmesi

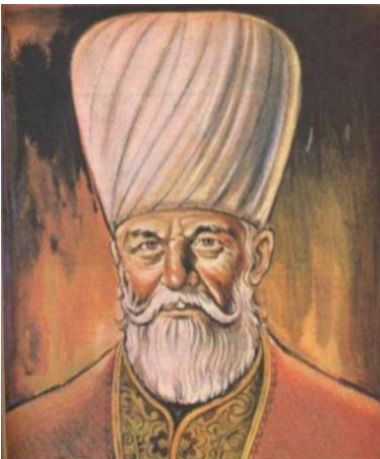
NOT: Köprülü Mehmet Paşa bu istekleri ile; Serbestçe çalışabileceği bir ortam oluşturmayı, amaçlamıştır.

DİKKAT: Hatice Turhan Sultan'ın bu şartları kabul etmesi Harem'in devlet işlerinden uzaklaşmasını sağlamıştır.

BÖYLECE:

- Osmanlı tarihine Köprülüler Devri olarak geçecek dönem başlamış oldu.
- Bu dönemde art arda köprülü ailesinden **Köprülü Mehmet Paşa, Köprülü Fazıl Ahmet Paşa ve Merzifonlu Kara Mustafa Paşa** sadrazam olmuştur.
- Köprülüler dönemi, Osmanlı tarihinde DURAKLAMA DEVRİ İÇİNDEKİ YÜKSELME DÖNEMİ olarak kabul edilir.

KÖPRÜLÜ MEHMET PAŞA;

- Öncelikle orduyu disiplin altına aldı.
- Askerlikle ilgisi olmayan kişileri ordudan attı.
- Hatalı gördüğü devlet adamlarını görevden uzaklaştırdı.
- Görevini yapmayan memur ve askerlerin maaşlarını kesti.
- Maliyeyi yeniden düzenledi.
- İstanbul, Anadolu ve eyaletlerde çıkan isyanları bastırarak devlet otoritesini güçlendirdi.
- Erdel Beyi Rakoçi'nin isyanını bastırdı.
- İstanbul'da görüş ayrılığı içindeki din ulemasını değişik yerlere tayin ederek tartışmalara son verdi.
- Venediklileri, Çanakkale Boğazından uzaklaştırdı.

KÖPRÜLÜ FAZIL AHMET PAŞA:

- IV. Mehmet dönemi sadrazamı ve Köprülü Mehmet Paşa'nın oğludur.
 - ☐ İlk olarak Erdel yüzünden Avusturya'ya savaş açtı. Uyvar ve Novigrad kalelerini aldı. Sonucunda Vasvar Antlaşması imzalandı. Ayrıca bakınız : [Osmanlı - Avusturya ilişkileri](#)
 - ☐ 24 yıldır alınamayan Girit alındı. Ayrıca bakınız : [Osmanlı - Venedik ilişkileri](#)
 - ☐ Lehistan, mağlup edildi. 1672 yılında Bucaş Antlaşması imzalandı. Ayrıca bakınız: [Osmanlı - Lehistan ilişkileri](#)
- DİKKAT:** Osmanlı Devleti'ne böyle karışık bir dönemde uzun süre sadrazamlık görevini üstlenen Fazıl Ahmet Paşa çok başarılı oldu. Babasının ve kendisinin başarıları sayesinde Köprülüler devri

duraklama dönemi içindeki yükselme dönemi olarak kabul edilir.

DİKKAT: Duraklama dönemi İslahatları kişilere bağlı kaldı, devamlılık göstermedi demıştik. Köprülüler dönemi bu konuda bir istisna teşkil eder. Çünkü Köprülü Fazıl Ahmet Paşa, babasının yaptıklarını devam ettirmiştir. Ancak onlardan sonra her şey eski haline dönmüştür.

MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞA:

- IV. Mehmet dönemi sadrazamı Köprülü Mehmet Paşa'nın evlatlığı ve damadır.
- ☐ 1683 yılında Viyana'yı kuşattı fakat bu II. Viyana Kuşatması başarısızlıkla sonuçlandı. Ayrıca bakınız: [II. Viyana Kuşatması ve Karlofça Antlaşması](#)
- II. Viyana Kuşatması'nda başarısızlığı görüldüğü için idam edildi.
- Bu dönemden sonra Osmanlı Devleti Gerileme Dönemi'ne girdi.